

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

- N. IORGA. — Cultura națională și surogatele ei.
MIHAIL PALEOLOGU. — Strămoșul (sonet).
I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI. — Din carnetul unui judecător.
* * * Cîntec din Ardeal.
ION SCURTU. — Eminescu și d. G. Panu.
FLORIN. — Populară.
D. ANGHEL. — Răsbunarea bujorilor (poveste).
N. IORGA. — Cronica bibliografică.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

STRADA REGALĂ No. 6, (Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an || Numărul 20 bani

Volumele I și II

DIN

ANUL I (1902)

Se găsesc de vânzare la toate
librăriile.

PREȚUL 10 LEI

VASILE POP

DIN OGNA VIEȚII

— SCHIȚE —

Prețul 2 Lei

De vânzare la toate librăriile

POEZII

DE

MARIA CUNȚAN

1 Leu.

De vânzare la librăria Alcalay.

IL. CHENDI

PRELUDIÎ

Articole și cercetări literare:

DOUĂ CATEGORII. — EMINESCU (material nou de studiu). — CREANGA ȘI EMINESCU. — SAMSON L. BODNĂRESCU. — TH. ȘERBĂNESCU. — ÎN CHESTIUNEA LIMBEI LITERARE. — MARIA CUNȚANU ȘI MARIA CIOBAN. — IULIU C. SĂVESCU. — RADU D. ROSETTI. — GRIMM ÎN ROMÎNEȘTE. — TRADUCĂTORII LUI HEINE. — UN POET DECADENT. — GENIUL DIN CONSTANȚA. — FRUMOASA LORELEY. — POVEȘTILE ÎN VERSURI. — SEMNE BUNE.

Prețul 2 lei 50 b.

DE VINZARE LA TOATE LIBRĂRIILE

Sub tipar:

Visuri de noroc

POEZII

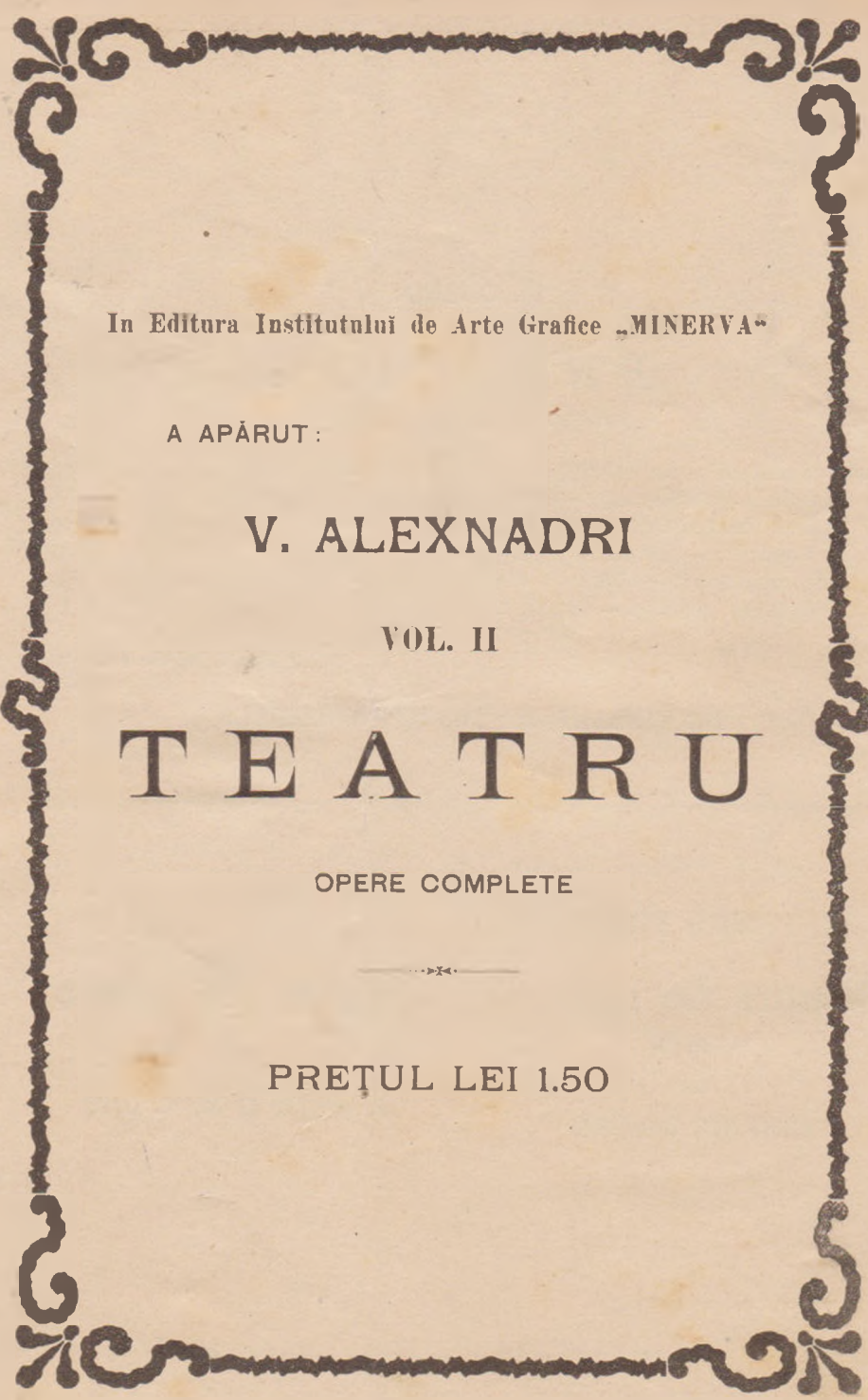
DE

ZAHARIA BÎRSAN

Traduceri din Verlaine

DE

D. Anghel și St. D. Josif

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA”

A APĂRUT :

V. ALEXNADRI

VOL. II

TEATRU

OPERE COMPLETE

PREȚUL LEI 1.50

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația BUCUREȘTI Strada Regală, 6	SUB DIRECȚIA UNUI COMITET	ABONAMENTUL 10 Lei pe an
--	---------------------------	-----------------------------

CULTURA NAȚIONALĂ ȘI SUROGATELE EI:

CULTURA PATRIOTICĂ ȘI CEA OFICIALĂ

Cuvintele: «cultură națională» au darul de a speria pe multă lume. Unii văd în ele un fel de ofensă personală, o amintire neplăcută a unei recente origini transdanubiene, ori extraeuropene și, dintr'un sentiment pios față de părinții și ceilalți innaintași ai lor, ei se revoltă împotriva unei formule ce dispăruse un timp cu totul din circulație; firește că acești interesanți neofigi ai rominismului festiv și bugetar nu-și vor face spița neamului până la Cleon Atenianul sau până la Asparuc Bulgarul ori până la patriarhii celor douăsprezece triburi, ci ei vor pomeni cu acea gravitate care șede bine, tinerilor ca și bătrînilor, despre axioma, stabilită de multă vreme, de oameni superiori din țară și din străinătate, că literatura (poesie + roman sau nuvelă: asta e literatura pentru amanții sublimi ai Frumosului cu litera mare) că literatura e decî arta, că arta e internațională, interseculară, străină de toate josnicile noțiuni ale relativului, adecă ale concretului și realului, în care totuși se înfig, cu cît mai adînc, cu atît mai folositor și mai trainic, străbătătoarele rădăcini ale vieții. Dar e așa de distins să-ți dai ochii peste cap, să ieși o atitudine mistică, de martir al cugetării, și să șoptești în extas că: în afară de ori-ce se vede, se aude, se pipăie, se cugetă adecă și se simte, e undeva o fantomă incoloră, inodoră și insipidă, care tocmai de aceia e eternă și sublim de inutilă.

Dar sint oameni cari, fără să aibă rațiuni, care se țin de etnografie, privesc cu dușmănie, cu îngrijire or-ce îndemn către o literatură, o artă, o cultură românească. Și acestora asemenea sentimente pot să li vie de la generalități filosofice rău înțelese. La mulți însă se amestecă reminiscențe, mai nouă sau mai vechi, din trecutul nostru cultural, pentru a-î îndemna la împotrivirea față de un curent care e de dorit să biruiască. Pentru ei literatura națională e în legătură cu tot

patriotismul de irozii care se stinge supt ochii noştri în zdrenţele-i pes- triţe, de şarlatan, scoţind blestemuri de melodramă. Ştiţi: dramele istorice, în care figurile mari ale trecutului sint personificate prin actori fără cultură şi înţelegere, cari cîntă sau strigă accente de patimă falsă, expresia unor gînduri uşoare; tablourile naţionale, în care aceleaşi figuri se înfăţişează în atitudinile războinice ale solda- ţilor de lemn, atunci cînd sentimente înalte se poartă sub pieptul lor rotunjit, văpsit cu albastru închis; conferinţile patriotice, în care apostoli cu dragoste de neam îşi zgîriie, îşi frig coardele vocale, prin care nu-şi găsesc locul destul de răpede valurile de foc ale unei elocvenţe de Moşi. Şi bieţii oameni, cari au suferit pe urma acestei direcţii, îşi fac cruce înspăimîntaţi şi spun cuvinte de apărare împo- triva primejdiei...

Se mai gîndesc aceşti oameni sinceri şi cinstiţi — cari nu vreau să audă de cultură naţională — la societăţile anonime pentru cultura patriotismului român, la unele discursuri de «zece Maiu», la mul- tele forme în care se îmbracă, fără să fie în largul lui nici într'una, patriotismul oficial, care pentru cuvinte şi declaraţii dă certificate, medalii şi înaintări, patriotismul revistelor Ministeriului de Instrucţie, impus prin circulare către funcţionari şi constatat prin rapoartele inspectorilor.

Cultura naţională n'are a face însă cu lucrurile al căror rost la noi a fost lămurit mai sus.

Profanatorii de Voevozi, minjitorii de pinze, dervişii urlători ai conferinţilor, aceia represintă alt-ceva, un fenomen care se poate ma- nifesta şi cu mai mult adevăr, cu mai multă măsură, care poate aduce la lumină şi opere frumoase. E curentul *patriotic*, care pro- duce literatură şi cultură *patriotică*.

Este un popor în Europa care posedă o bogată literatură patri- otică, relativ cea mai bogată din cite se cunosc: poporul unguresc. De mai bine de o jumătate de veac, Ungurii trăiesc o viaţă de figurii, stăpiniţi de monomania patriotismului, şi tot ce scriu ei, ca şi tot ce fac, are, înainte de toate, scopul de a arăta că în cuprinsul rega- tului «Magyarország» trăiesc oameni cari-şi iubesc ţara de naştere mai mult decît orî-ce. Însă Ungurii n'au, cît despre asta, o cultură naţională: tot ce au scris, zăgrăvit, cîntat şi sculptat până astăzi e mai mult un răsunset al literaturii germane, sau al literaturii europene în genere. Vorbele sint naţionale; fondul e de împrumut: *sentimen- talitatea* rămîne, cu toată schimbarea de haine, de nume, de grai, străină. E o cultură, care se poate întemeia foarte răpede aceasta:

și între frunțașii ei își poate găsi locul ori-ce cumpărat al Ungurimii stăpînitoare, ori-ce tăgăduitor al singelui său. E o cultură utilitară, o armă de luptă politică.

Cultura stampilată de Ministeriu se îmbrățișează, se «intemeiază» și mai răpede, căci învățătorii, institutorii, profesorii, elevii au nevoie de rapoartele favorabile ale inspectorilor, de notele bune ale dascălilor. Ca Minerva ea poate apărea gata innarmată din creierul unui Joe, dar ea se poate perde tot așa de lesne, ca fantasia unui visător. Cultura aceasta, oficială, nu face nici cit cultura patriotică: ea pornește din interese mai mici, mai banale, și represintă și mai puțin.

Cînd însă un popor își dă samă că viața ce bate în milioane de inimă, ce luminează în milioane de minți nu se asemănă cu viața altor neamuri și că e vrednică să fie păstrată pentru desăvîrșirea și armonia lumii, că ea cere forme particulare pentru a fi statornicită, recunoscută și admirată, cînd, după multe cercetări răbdătoare și puternice aventuri, aceste forme se află, și cînd individualitatea, neapărată, a fiecărui scriitor sau artist se desface din acest fond adînc și larg al rasei sale, conscient de însușirile ei, — atunci trăiește *cultura națională*.

Pe aceasta, oglinda firii întregului nostru popor. n'am avut-o încă pe deplin și în intemeierea ei ar sta, pentru timpurile de astăzi, *legitimarea* existenței noastre, dreptul de a trăi deosebiți de State mai mari și de popoare mai multe la număr.

N. IORGA.

STRĂMOȘUL

---

*El e bătrîn de-un veac — uitat de moarte —
Și șade, singur, într'un jeț din sală.
Proptită-n zid, armura triumfală
Îi amintește vremi și lucruri moarte.*

*Castelul, e 'n tăcere sepulcrală;
Pustiul, de vieață îl desparte.
Un freamăt de război, de coifuri sparte
L'ajunge'n sihăstria lui fatală.*

*El n'are nici urmași, nici fii, nici rude,
Sînt morți de mult. Din turlă, se aude
Un glas de cucuvăi ce jalnic țipă.*

*Strămoșu 'n dulce graiū, încet murmură
Povești de viteji.către armură;
Și timpul curge, clipă după clipă....*

MIHAIL PALEOLOGU.

DIŢ CARNETUL UNUI JUDECĂTOR

Grea meserie e aceea de judecător pentru unul care pricepe însemnătatea misiunii lui şi pe care-l interesează direcţia mersului stărilor sufleteşti ale oamenilor.

Are un judecător două feluri de lucrări de făcut: unele, ca să întrebuiţez termenul tehnic, scornit probabil în bătae de joc, *graţioase*, pe care le îndeplineşte în camera de chibzuire, în lipsa părţilor, şi altele *contenţioase*, procesele.

Cele d'întîi sunt de o banalitate, de-o secăciune ce nu se poate pricepe, până nu ţi-ai făcut creerul cenuşe lucrînd la ele. Autentificări de acte de vînzare, de împrumut, de închiriere, de tovărăşie, chemări în judecată, conturi de epitropii, procese verbale de ale primarilor, su-prefecţilor, portăreilor, — toate scrise într'un stil greţos, impersonal, mort şi neînsemnat ca o para ştearsă. Ori cît le-a stoarce, nu poţi scoate din ele un dram de judecată generală.

Al doilea fel de lucrări sunt procesele. Acestea nu sunt lipsite de interes, dar au o dureroasă înrurire asupra firii judecătorului.

Vecini care se mîncă între dinşii pentru un deget de pămînt, tovarăşi care se înşală unul pe altul, rude care duc ani întregi judecată, cheltuind o mie că să cîştige o sută, fraţi cari măcar c'au trăit alături îşi contestă frăţia, — zilnica defilare a unor oameni, care vin urîţiţi cu vinele gîtului umflata de grija pierderii sau cîştigului unui lucru adese-ori neînsemnat, — gîndul că şi acolo acasă nu poate unul să iasă pe prispa casei lui, fără ca să nu aducă 'n tîmplele celui-lalt un vîrtej de singe clocotitor, — toate astea sădesc încet în sufletul judecătorului un dispreţ şi un desgust de oameni, care-l pot duce la o desăvîrşită mizantropie.

Şi apoi de câte-ori nu simte bine că dreptatea nu e de partea celui care totuşi trebuie să cîştige procesul?

Ştie bine că unul căruia i s'a luat pe nedrept pămîntul de către un altul, nici n'are, nici nu-î vine să dea unui avocat cît i se cuvine; că d'aia mai tot-deauna vine însoţit de un avocat slab; că dinpotrivă împilatorul, — făcîndu-şi socoteala că chiar de-ar da jumătate din lucrul luat pe nedrept, tot rămîne în cîştig cu cealaltă jumătate,—vine cu un avocat bun, talentat, cunoscător profund al codului, al tuturor piedicilor şi curselor, de care 'şi fereşte cu grije clientul şi pe care le întinde cu măestrie în întuneric sub paşii protivnicului.

Cîte inichităţi strigătoare nu e silit judecătorul să săvîrşească pentru respectarea legei şi de cîte ori nu rămîne cu inima strivită de pasul greoi al principiului triumfător!

Răsfoesc un carnet în care treceam note aproape zilnice, în vremea în care eram judecător.

Ici şi colea siluete şi mutre de impricinaţi; cîte-va depoziţii hazlii de

martori: crimpee de procese verbale: «repezindu-se la el cu forță majoră îl insultă de mama sa Sevastița, romînă, majoară, domicilată în aceeași comună».

În colo reflecții aspre dar adevărate la adresa avocaților și gînduri de-o amară mizantropie.

Abea următoarele câte-va bucățele interesante :

Subsitut la Pitești. Un țăran bătrîn, care umblă în cîrje, intră în cancelarie tainic, închide ușa binișor uitîndu-se împrejur, se apropie și sprîjinindu-se de masă întrebă încet și serios :

— Ce s'a făcut, taică cu jalba mea ?

— Care jalbă ?

— Jalba mea, cu ăla dă mi-a fermecat picioarele, dă mi le-a betejit.

— Care ăla ?

— Ce nu știi ? Aaa ! Stăi să-ți spuî.

Și începe să istorisească, cu intonații convingătoare :

— Ghiniseam la tîrg — (acu la Crăciun să 'mplinește anu) — să tîrguesc cîte ceva și să mă 'ntilnesc cu gineri-miu, că am un ginere la Valea Corbului, colea. Așa, mă 'ntilnesc eu cu gineri-miu, vorghim noi ce vorghim, bem noi ce bem, ne tîrguim noi niște aleă de ! ca romînu care ghine la tîrg, că mai mult d'ăia ghiniseam, și la urmă ne despărțim pă colea pîn dreptu cazărmiî. Plec eu. Cînd să ies din oraș, taman amurgea așa și era un ger de mama focului și-o sprinceană roșie încolo peste dealuri și eram nițel cam băut... Așa, mă pomenesc cu un ăla mic, zice : «Ia-mă și pă mine în căruță până mai încolo, mă neică». Un ăla mic și unde tremura dă frig dă era rebegit că era un ger, maica ta, doamne !... Și nu era rumîn, era altă nație, că vorghia altă limbă. Și-l urc, taică, în căruță. Acu, eu nu știu cum am făcut c'am adormit și cînd m'am trezit mai încolo, ce să vezi, vericule ? era plecat peste picioarele mele și mi le dăscînta, mi le fermeca în limba lui, că nu era rumîn, era altă nație, că vorghia altă limbă. Eu dacă am văzut așa, mi-am făcut cruce și el s'a dat jos pe la spatele căruții. Era lumină ca ziua și l'am văzut cum se ducea pe zăpadă în colo până a intrat în pădure. Cînd am ajuns acasă dinspre ziua și-am dat să mă dau jos din căruță, pace : nu puteam și nu puteam. M'a dat jos nevasta cu un alt rumîn. Pasămite el îmi betejise picioarele. Și să zici c'a dat cu paru orî cu ceva, așî ! cu vorba, numa cu vorba, și nu era rumîn era altă nație, că vorghia altă limbă.

Și m'a 'nvățat un conțiliu de la noi că să-l dau în judecată și mi-a făcut și o țir de jalbă aici și zicea că-mi ghine cetate.

— Du-te acasă, moșule, că s'a pornit citația, o s'o primești.

— Așa ? Să trăești, taică, mă duc.

Pleacă foarte vesel, săltîndu-și zeghea pe umeri.

Afară la ușe rîde și spune aprodului :

— Hi-hi ! îmi vine cetate. Mi-a spus domnu pricoror. Mă duc. Și vezi nu era rumîn, era altă nație, că vorghia altă limbă...

Tatăl e dat afară din cancelaria procurorului, unde rămîne numai fi-sa, ca să istorisească cum s'a întimplat fapitul.

E foarte frumoasă, plînge și spune :

— «Eram cu ghitele la cîmp, cînd mă pomenesc că ghine și intră în vorbă cu mine ; — după ce mai stă ce mai stă, văz că bagă deștele în gură și șueră odată. Eū zic : «ce faci, mă Voicule ? de ce șueri?...» Și numai mă pomenesc că ies din pădure alți două flăcăi tot din sat de la noi și vin și pun mîna pe mine și mă ia și mă tîrăște în pădure tocmai la ulmu lu Nichita... M'am sbătut eū... am țipat... am dat să mușc, da pe urmă nu mai știu, că dacă m'am trezit, ședea lîngă mine... Tocmai pe urmă am văzut eū»...

E trecută în odaia de alături unde o examinează doctorul, al căruia glas se aude dictînd grefierului : «... conencule mirtiforme... urme de violențe pe părțile externe... externe, nu interne... vinătăi provenite prin lovire...»

— Fapt recent petrecut ieri, zice doctorul intrînd.

Procurorul care s'a plimbat d'alungul odăiei, poruncește aprodului să aducă pe inculpat. E un flăcău voinic, brun, cu gene lungi, cu ochi sclipitori. Cum intră e înhățat de piept de procurorul care-l sucește, îl sguidue, îl răsucește și-i strigă :

— Cum ai făcut, tilharule, să necinstești fata ? hai ?

Flăcăul se pierde, dar cînd îl lasă din sgduit, se reculege.

Cu voia ei, d-le Procuror ; nu mă omoriți... zău ! cu voia ei. Să nu mai apuc să calc iarbă verde.

— Cum cu voia ei, tîtharule ?

— Cu voia ei ! Ea m'a chemat. A trimes p'o vară a ei de mi-a spus că m'așteaptă la marginea pădurii ; și dac' am văzut m'am dus și am găsit-o. Și așa e, dar cu voia ei, nu cu sila, cu voia ei.

— Dar vinătăile de pe trup tot cu voia ei le-ai făcut, mă tilharule ?

— Alea tat-su i le-a făcut, tat-su și frati-su al ei. A bătut-o de ziceam c'o omoară. A scăpat-o maica. I-a dus și rachiū s'o tragă mă-sa că ziceam că moare.

Fata e adusă și confruntată.

— Ia auzi, fă, ce zice ăsta, că cu voia ta.

— Minte ! minte ! care cu voia mea ? Minte !

— Minț eū, fă Ilinco ?

— Minți ! minți !

— Fă Ilinco, gîndește-te ce faci. Mă bagî în pușcărie și e mai mare păcatu. Dă frica lu tat-su spune așa, domnule procuror, că îi e frică. Da nu-ți mai fie frică fă, că aici suntem naintea domnului procuror și n'are ce-ți face..

— Cu sila ! Minți ! repetă fata, neridicînd ochii. Parcă e o fiară și toțuși frumoasă foc.

— Minț ai ? n'ai trimes tu pă Sanda, pă var'ta să mă cheme fa ? Nu mi-ai dat tu ștergaru ăsta ? Dă la cine e ștergaru ăsta ? Dă la cine a tu inelu ăla din deșt, ai ? Nu ți l'am dat eū ?

Fata se dă înapoi lîngă fereastră.

— Nu viniși tu numai cu mine la Drăgaică de la târg de la Dragoslavele, singuri amîndouî în poștalion și nu ne-am iubit? Spune fă, că-ți faci păcat și mă bagî în pușcărie pã de geaba, spune de !..

— M... m... minți!

— Astea ți-a fost vorbele? astea ți-a fost făgăduelile? Și încă mi te mai jurai lîngã crucea din valea Velinașului..

Fata s'a învelit în perdeaua ferestrii și plînge, plînge cu hohote :

— Voicule, mă omoară taica... V... voicule, mă omoară neica.

* * *

Inculpatul e dat în judecată pentru că a bătut crunt pe o femeie, care voia să-î ducă la oborul de gloabă vitele prinse în holdele ei.

.... «Fractura cubitusului și radiusului mîinei drepte... două luni de incapacitate de lucru».. zice certificatul medical.

Martore de fapt: muma, cumnata și o vară a inculpatului, femeii care au sărit împreună cu dinsul să scape vitele.

La infățișarea trecută s'au ascultat fără jurămînt mama și cumnata. Au răspuns că nu știu nimic. Azi e de ascultat vara.

Înainte de a fi adusă martora, se întreabă inculpatul. Răspunde cu tărie că nu e adevărat, «nu știe la sufletul lui;» — pe reclamantă trebuie s'o fi bătut bărbatu-său, care se îmbată în toate zilele și acum aruncă vina pe el, fiind-că se găsește în prigonire pentru un pogon de pămînt și ca să-și scape pe bărbatu-său.

Avocatul inculpatului face semne de aprobare din cap. E foarte mulțumit de răspunsul clientului său.

Vine martora.

E galbenă, — se codește, — ține crucea numai cu virful degetelor, în gîmă jurămîntul cu gura pe jumătate; se închină pe dos, de jos în sus.

Judecătorul către martoră :

— Ia seama! Ai jurat pe sfînta cruce, înaintea lui Dumnezeu, care vede și știe toate, că ai să spuî numai adevărul. Legea te pedepsește dacă s'o dovede c'ai jurat strîmb. Dar înainte de lege să te gîndești la Dumnezeu, care nu doarme și care te lovește cînd cu gîndul nu gîndești, în ce-ți e mai drag. Dacă oi spune minciuni și ți s'o întîmpla pe urmă vr'o urgie, de geaba o să te închini, de geaba o să te bocești. Să-ți aducî aminte de jurămîntul de astăzi!

În vremea asta inculpatul se sucește de colo pînă colo, parcă l'ar lua cu frig, — își strînge mereu cojocul la sîn. Întrerupe pe judecător :

— Staî! A minți' maica și cumnată-mea Manda. Eū am bătut-o (cătore vară-sa care și-a pierdut cu desăvirșire cumpătul): Spune drept, Lino! Cum ne-am dus să luăm ghitele... cum a da' să ne oprească... cum am lochit-o, cum am pisat-o... (își strînge cojocul la sîn)... spune drept... spune tot...

Se oprește, se uită rușinat în dreapta și în stînga la lumea din sală, pe urmă lasă capul în jos și, răsucindu-și căciula, zice simplu :

— Imi sunt acasă amîndoi copilașii bolnavi de anghină în gît.

* * *

La Curtea cu jurați.

Tudose Petre și Marin Petre, amîndoi flăcăiandri, unul de 19 celalt de 17 ani, au omorît pe Lixandru Anghelina văduva.

E obiceiul la țară ca în noaptea moș-ajunului băeții să se adune la unul dintre dinșii și să vegheze pînă spre ziuă, cînd pleacă cu colindețele. Fie-care dă gazdei un ban de zece, pentru băutură și pentru gazal ce se arde. Se chiamă *banul de lumină*. S'au adunat de rîndul ăsta la Lixandru. Tudose și Marin i-au cerut să le mai dea ceva de băutură, dar Lixandru s'a împotrivit, vîzîndu-i camștrecuți. Ceartă; bătae. Dacă nu l'ar fi lovit de la început cu ciomegile în cap, Lixandru ar fi putut da cu amîndoi de-a asvirlita. Era cel mai voinic flăcău din sat. Doctorul se miră în *visum et repertum* cum a mai putut trăi cu toate oasele capului fracturate și cu așa meningită traumatică.

Amîndoi acuzații, albiți la față de cele trei luni de prevenție, stau nă-tîngi, buimăciți de privirile îndreptate către dinșii; nu știu unde să-și ție mîinile. Indărătul lor, Tinca, mama lor, plîngînd cu mîna peste gură.

Dincolo, partea civilă, mama mortului. E cu părul sbirlit, cu privirea rea și rătăcită.

Președintele, adresîndu-se ei :

— Dumneata ești Anghelina văduva, muma mortului?

— Eu.

— Te constituî parte civilă? Cu cît?

Anghelina se uită de jur împrejur. N'a priceput.

— N'auzi? cu cît te constituî parte civilă?

— Ce e aia?

— Cite parale ceri?

Anghelina vorbește repede cu vrăjmășie și cu disperare :

— Ge? bani? Să mi-l plătească pe Lixandru al meu în bani!? Ce să fac cu ei? N'am ce face cu ei; că atita am avut, pe Lixandru, și mi l'a mîncat ciinii ăștia; că uite așa: se scurgeau creerașii lui pe nas și nu mai știa să zică nici «maică»; numai arăta cu mîna la cap... N'am ce face cu banii, da să mi-i băgați în pămînt, unde mi s'a dus Lixandru meu, să iasă d'acolo cînd o ieși Lixandru meu...

Intorcîndu-se către acuzați, vede pe Tinca, mama lor, care plînge în tăcere.

Anghelina își trece mîna peste ochi, schimbă tonul și cu o voce gravă și duioasă :

— Or mai bine nu, că de cît să pătinesc și mă-sa lor ce pătinesc eu...

Își acoperă fața cu mîinile și cu un strigăt de sfișietoare desnădejde :

— Aaaoh! Tinco! Tinco! Și drag mi'era să am și eu flăcău la coasă.

IOAN A. BRĂTESCU-VOINEȘTI

CÎNTEC

(DIN ARDEAL)

Mindră, dorul meu ș-al tău
 Impreune-l Dumnezeu,
 Facă-l pod peste-un pîrău,
 Să treacă tot doi cu doi
 Și noi, dragă, amîndoi.

EMINESCU și d. G. PANU

De cînd își scrie — singur singurel — revista «Săptămîna», d. George Panu, escelentul ziarist și bine cunoscutul avocat, om politic, deputat, fost senator, fost și poate viitor candidat de ministru etc., publică acolo o serie lungă de prețioase «amintiri de la «Junimea» din Iași». De o parte prin importanța mare a «Junimei» în mișcarea culturală mai nouă a neamului nostru, de altă parte prin forma interesantă în care le cuprinde pana distinsă a d-lui Panu, aceste amintiri au avut de la început darul să atragă asupra lor luarea aminte și plăcerea nu numai a publicului cititor, ci chiar și a cercetărilor istoriei noastre literare și culturale. E adevărat că ele scot la iveală adeseori mai mult propria personalitate a autorului lor, de cît gruparea și oamenii pe cari dînsul își propune să ni-i înfățișeze. Dar faptul se explică ușor prin caracterul subiectiv, inerent tuturor amintirilor, și prin firea de om mai ales politic (și încă militant), ear nu de om de litere a d-lui Panu, care pe de-asupra a mai fost totdeauna și a și rămas un *polemist* admirabil al momentului și nici de cît un istoric obiectiv al faptelor trecute. N'avea deci nimenea cuvînt să fie surprîns ori chiar să se mîhniască de tonul subiectiv și personal, adese-ori nedrept pentru «Junimea», în care sunt scrise amintirile unei asemenea individualități, legată strîns de toate grijile și de toate influențele zilei de azi, ear prin aceasta străină de liniștea unei judecăți cu desăvîrșire nepreocupate.

Se întîmplă însă, că cititorii amintirilor d-lui Panu l'au văzut pe dînsul trecînd — nu odată — peste limitele firești ale unor amintiri de contemporan și amestecînd, cu aer de imparțialitate, păreri personale prea străvezii precum și o ironie cam pornită în descrierea unora din cele mai de frunte personalități ale «Junimei», cu a căror activitate publică d. Panu seamănă a nu fi fost nici-odată înțeles. Dacă, de-o pildă, d. Maiorescu este tratat de d-sa pe un ton ironic cu atît mai penibil în ochii cititorilor «Săptămînei», cu cit pare a fi mai plăcut d-lui Panu, — un alt membru al fostei societăți, gloria cea mai strălucită a ei și poate a literaturii romînești întregi, se împărtășește de-o ciudată manieră de judecată din partea onorabilului redactor al «Săptămînei». Nu înțeleg aici contra-zicerile destul de numeroase, pe cari le scapă pana d-sale în aprecierea individualității și operelor lui Eminescu. Ele se pot scuza, la urma urmelor, cu redactarea intermitentă -- din săptămîna în săptămîna, plus lunga pauză a verei. Ceea-ce am în vedere acum, este acea preocupare bătătoare la ochi,

cu care d. Panu—nevoit să recunoască înalta valoare a poetului, ca artist—caută a dovedi, când printre rinduri, când în frase întregi, «absurditatea» ideilor lui Eminescu, ce i se par une-ori «extravagante», alte-ori nemțești și metafizice (decî *streine* sufletului românesc), alte-ori iarăși fanatice, pătimase, ba chiar rezultante ale unei stări psihice aproape de nebunie și în acelaș timp — logică neobicinuită — cauze ale acestei nebunii... «Nefericitul poet» încoace, «bietul Eminescu» încolo, — așa vorbește d. Panu despre neuitatul său tovarăș din «Junimea».

Am avut prilejul să văd pe mulți stimători ai talentului d-lui Panu mîhnindu-se, unii chiar revoltindu-se de acest violent tratament, aplicat tocmai scriitorului genial—mort cu trupul, dar cu sufletul nemuritor în vecii vecilor. Eu însumi, care citesc de mult pe d. Panu și-i admir destoinicia de ziarist, care am avut curiozitatea să cunosc mai cu de-amănuntul și activitatea d-sale publică, în sfîrșit care studiez de vre-o trei ani de zile viața și operele lui Eminescu: am rămas la rîndul meu uimit de opiniile, pe cari fostul membru al *Junimei* le publică și vrea să le populariseze asupra celui mai adinc scriitor și cugetător, asupra celui mai puternic și celui mai onest luptător de idei pe care l'am avut în evoluția noastră culturală diu ultimele decenii ale veacului trecut.

Iată motivele, care mă îndeamnă să relevez cite-va din opiniile d-lui Panu despre Eminescu și să restabilesc, în baza unor cercetări detaliate asupra operilor acestuia, adevărurile cele curate, în locul pretinselor adevăruri, sprijinite de d. Panu cu citații de martori, ca la tribunal. Insist de o camdată asupra amintirilor publicate în N-rele 38 și 39 ale *Săptămînei*. Cu alt prilej voi mai stărui și asupra celor-l'alte judecăți ciudate, espuse de d. Panu cu o minunată vervă... *electorală*, ca și cînd ar fi vorba de o alegere între politica lui Eminescu și între politica (ori politicile?) d-sale.

Patru sunt capetele de acuzație — trebuie să le zic așa — pe cari d. Panu le aduce lui Eminescu:

Intii: satira III a poetului «nu este poezie, ci este *pamflet*», (*Săptămîna*, an. II, p. 469, col. 2), care nu și-ar fi avut locul într'o revistă literară cum sunt *Convorbirile*.

Al doilea: «Eminescu pînă la 1875 [cînd ar fi intrat în redacția *Timpu*lui!] nu știa ce se petrece cu politica în țara aceasta» (ibidem).

Al treilea: Eminescu, adus la *Timpu* de Junimiști — «își fasonează inteligența într'un calup strîmt și răutăcios, acolo el acumulează acel venin în contra adversarilor, care *sfîrșește prin a-l otrăvi și pe el însuși*»: Da, d. Panu afirmă categoric că «cel dintîi germene al nenorocitei lui boale de sigur că la *Timpu* se plămuește» (ibidem).

Al patrulea: Eminescu «își fabricase teoria păturilor superpuse», avea «*idei fixe*», decî «cazul era grav pentru bietu Eminescu» (p. 470).

Intiul cap de acuzație mi se pare foarte ușor de răsturnat. Credința tuturor criticilor noștri de seamă, cari s'au ocupat cu opera literară a lui Eminescu, contrazice opiniile d-lui Panu. Satira III este o capodoperă de artă poetică și dacă partea a doua a ei cuprinde multe violențe alăturate cu unele adevăruri crude, cari nu pot plăcea unuia sau altuia din cei ce s'au crezut și se mai cred vizați prin ele, asta nu scade nimic din valoarea poeziei *întregi* — o poezie ce exprimă sufletul românesc și concepția națională a lui Eminescu în toată puterea lor. D. Panu o crede însă pamflet politic? Aceasta nu ne spune de cît un lucru: d-sa nu judecă aici ca un critic literar desinteresat, ci ca un om politic, fost *intim* al altor oameni politici — combătuți de Eminescu.

Al doilea cap de acuzație cuprinde inexactități patente. D. Panu ar fi

trebuit să știe — faptul a fost și publicat ¹⁾ — că Eminescu a trecut la *Timpul* mult mai târziu, abia în toamna anului 1877, deci cu *doi ani* mai în urmă de cât afirmă d-sa. Ar mai fi trebuit să știe d-sa, că până atunci, chiar de pe la 1875, Eminescu avea deja formate și încheigate în strălucita sa mentalitate ideile politice, pe cari aproape 7 ani de-a rândul le-a mărturisit în coloanele *Timpului* nu numai «într'o formă admirabilă», ci cu o putere de convingere, cu o consecință și adeseori cu o lumină de adevăr nemaipomenită în gazetăria din țara românească nici până la acea vreme, nici după aceea. Diferitele rapoarte către prefectii de Iași și de Vaslui și către ministrul instrucției publice, pe cari le trimitea Eminescu în calitatea sa de revizor școlar ²⁾ și pe cari am avut ocazia să le citesc în parte; apoi minunatul său studiu «*Infuența austriacă asupra Românilor din principate*», care cuprinde în esență întreg sistemul politic al celui mai onest scriitor pe care l'a avut presa românească de treizeci de ani încoace, în fine articolul său asupra *ceștiunii evreiești* din «*Curierul de Iași*» (No. 2, 1877) — toate acestea cuprind probe desăvârșite în sprijinul adevărului, că nu *Timpul* a sugerat lui Eminescu ideile sale politice, de cari se revoltă d. Panu, ci că el a impus *Timpului* aceste idei, cari după depărtarea lui de acolo au și rămas în mare parte înmormintate pentru publicul gazetelor, nu însă și pentru cei ce răsfoesc vechile colecții de jurnale prăfuite de prin biblioteci.

Pentru aceste considerații, nu este cu nimic întemeiat nici al treilea cap de acuzație al lui Panu. Eminescu, om întreg, care n'a făcut în viața lui vre-o concesie din capitalul său de idei fie ziarului *Timpul*, fie patronilor lui (fapt recunoscut de d. Panu însuși, p. 470) — n'avea motive să-și fasoneze inteligența de dragul nu știu căror patimi sau interese politice. El a fost destul de bun să lase o asemenea îndeletnicire în grija altora dintre contemporanii săi, cari s'au priceput de minune la «fasonări» d'al d'astea și cari au trecut din partid în partid cu o eleganță delicioasă de stil și de oratorie. Cît pentru afirmația — cum să o calific? — cel puțin regretabilă, că Eminescu ar fi nebunit pe urma articolelor sale din *Timpul*, aceasta-i una din cele mai îndrăznește inexactități, cari s'au spus vr'odată asupra vieții poetului. Nebunia lui, de care omul ce știe să respecte sguuitoarele tragedii ale unor individualități superioare vorbește numai cu sufletul înduioșat și cu lacrimile în ochi, — ea n'a fost și n'a putut fi provocată de cât pe urma unor cauze organice, provenite parte din predispoziții ereditare, parte dintr'o fatală boala contractată de Eminescu încă în tinerețile lui. Asupra acestui moment, se găsesc în materialul biografic al poetului probe netăgăduite și constatări ale unor doctori celebrii. D-l Panu de ce le ignorează?

Tot atât de puțin adevărat este și al patrulea cap de acuzație, formulat — advocătește ca și cele-l'alte trei — de către d. Panu. Teoria păturilor superpuse nu este o teorie fabricată în felul acelor puzderii de teorii ale politiceii românești, de cari d. Panu nu va fi tocmai strein. Avem, într'un clasic articol de polemică al lui Eminescu (*Timpul*, 1882, No. 76, p. 2, c. 5—p. 3, c. 4), confesiunile sale asupra genezei acelei neuitate și adânci teorii. Cităm, pentru d. Panu, cite-va fragmente:

«Intimplarea m'a făcut ca, din copilărie încă, să cunosc poporul românesc din apele Nistrului începînd, în cruciș și 'n curmeziș până 'n Tisa și

¹⁾ Inexact de altmintrelea: vezi «*Novela*» de Eminescu (Șaraga), p. 159, unde se afirmă greșit că el ar fi intrat la *Timpul* în 1878.

²⁾ De la 1 Iulie 1875 până la 1 Iunie 1876.

'n Dunăre și am observat că modul de a fi, caracterul poporului este altul, absolut altul de cît acela al populațiilor din orașe....

.... Este în realitate nimic mai mult, nimic mai puțin, de cît proclamarea perpetuă a predominării elementelor streine asupra poporului istoric, compus încă până azi din țărani mici și mari. *Odată ajuns la aceeaștă convingere, totul era hotărît pentru mine; era o datorie de-a fi și de-a rămînea în partea poporului istoric din care însumi fac parte, și în contra păturei superpuse de venetici.*

«M'am convins că acea ură în contra trecutului [înțelege d. Panu care ură, desigur], acea aruncare în apă a tuturor tradițiilor, acel abis creat între trecutul de ieri și prezentul de azi, nu e un rezultat organic al istoriei romîne, ci ceva factice și artificial».

Am răsfoit toate colecțiile *Timpului* (1877—1883) din vremea redactării lui Eminescu, am citit cu luare aminte și articolele memorabile despre păturile superpuse. Este adevărat că ele cuprind multă patimă și multe învinuiri nedrepte la adresa unor bărbați de seamă ai vieții publice din țară. Acestea însă omul cu dreaptă judecată nu le va esplica nici odată cu nefericirile fizice grozave ale marelui poet, ci cu aprinderea firească a ori-cărora polemici grave, cu tonul violent obicinuit în presa din România și — admitem — cu însăși firea impulsivă, cu energia furtunoasă, cu intransigența implacabilă, cari une-ori disting, alteori numai caracterizează, nici odată însă nu osîndesc personalitatea complexă a aceluia, despre care d. Caragiale, incomparabilul psiholog și martorul *malgré lui* al d-lui Panu, constată că era «un om dintr'o bucată și nu dintr'unu care se găsește pe toate cărările».

Cînd judeci oameni și fapte cari aparțin trecutului, nu formele exterioare, nu aparențele, nu greșelile și slăbiciunile omenești (fatal legate de o mină de pămînt), pot interesa ci numai fondul, adevărurile — multe puține, limpezi ori amestecate cu alte sentimente, firești și astea dacă nu tot-deauna juste — ale operei acelor oameni. Ear asemenea adevăruri — o vor dovedi articolele poetului, cînd ele se vor publica, cu alegerea cuvenită — se găsesc și multe ca bogățiile munților binecuvîntați de D-zeu și strălucite ca mîrgăritarele în opera politică, astăzi prea puțin cunoscută, a lui Eminescu. În epoca de frămîntare socială teribilă și de nenumărate păcate politice în care scria el — aceste adevăruri au luminat ca fulgerul prăpăstiile ce amenințau să înghită comorile sfinte ale neamului nostru, trecutul glorios, individualitatea etnică curată a Rominului și cinstea obștească; ele au sguudit ca tunetul conștiințele adevăratului popor romînesc. Fulgerînd în dreapta și 'n stînga, durduind cu străjnicie nemaipomenită, era firesc ca ele să lovească și pe nedrept, greșindu-și ținta. Dar cei buni și drepti, cari s'au luminat la fulgerarea lor și cari s'au alarmat la tunetele lor, iartă și uită micile nedreptăți, ca să admire cu sufletul limpezit de ori-ce patimă marea personalitate a celui mai vi-guros dintre luptătorii preseii romînești.

ION SCURTU.

POPULARĂ

După cît îmi place vinul,
Dacă n'ar mai fi nevasta.
Aș putea să zic odată
C'am trăit în lumea asta.

FLORIN.

RĂZBUNAREA BUJORILOR

(POVESTE)

II

Cu păsările-odată se deștepta bătrînul,
Și-atuncea mii de glasuri cercînd să-și împreune
Ca într'un cor cîntarea, pornea o rugăciune
Frumoasă cum nu-î alta, cînd își vedea stăpînul
Cu fața către soare cucernic cum se'nchină,
Un semn de cruce încă, și 'n cuiburi tăcea cîntul;
Și el apoi ca omul ce știe ce-î pămîntul
Mai ager ca un tînăr pornea din zori la muncă,
Din zori, precum făcuse întreaga lui viață.

Și Doamne mîndră-î firea 'n fapt de dimineață :
O margină de soare lucind abea aruncă
O palidă vâpae... dar iată-l jumătate
Cum urcă, și 'ntr'o clipă ca dintr'un arc scăpate,
Mii de săgeți de aur s'aprinde și sbor din zare
Luînd de-a curmezișul în goană tot pămîntul,
Răcoarea-î balsamată cu flori de cîmp și vîntul
Cînd trece-î plin de sîonuri și glasuri vorbitoare,
Căci cite taine-ascunse și fărîmături de șoapte,
Prin lume nu colindă cit ține 'n loc o noapte...

Dar în grădini omida stă pururea de pîndă
Și-o buruiană crește mai lesne ca o floare,
De-aceea mai mult ochii el nu și-î ține 'n soare,
Nu 'ntirzie s'asculte cum picură de blindă
A vîntului poveste, ci 'n spre fîntini coboară,
Și-acuma 'ntre flori iată-l cu donițele pline
Cum farmă apa 'n ploaie, și cum ploaia 'n rubine.
Trepdat se tot preschimbă cînd pulberea ușoară
Se-așază pe garoafe, și 'n stropi de peruzele,
Cînd picură pe stratul smăltat de vioarele.

O floare nu-î spre dinsul să nu-și întoarcă fața.
Și cum îl vîd de-odată împrăștiînd lumină
Pe lugeri legănate ușor fruntea-și înclină
Intîmpinîndu-l par'că cu bună-dimineața;
Iar el mișcîndu-și umbra zimbea la fie-care,
Și nu-și afla hodină pîn' nu 'mpărțea la toate
Din apa din fîntină un strop de sănătate,
Lăsîndu-le-apoi viață să ceară de la soare.

Cite surprinderi însă nu-l zăboveau pe cale:
 Ici, ca un braț ce-atîrnă din umăr după luptă,
 O creangă uriașă de vîntul nopții ruptă
 I-și pierde 'n lacrimi seva și picură cu jale;
 Mai-încolo, în stratul de tinere răsade
 Un pas greoiu strivise sub talpa lui pămîntul,
 Și trist privea bătrînul la ce făcuse vîntul,
 Pierdut plîngea pe urma atitor moarte mlade...

Pierdut plîngea bătrînul și nu putea 'nțelege
 Cum poate-un om cu milă, să calce pe o floare,
 De ce o rup ca 'n urmă s'o puie prin pahare,
 Și pentru ce o fată anume i-și alege
 O floare cum i-s ochii ca 'n plete să și-o prindă?
 Nu vede ea, în plete ori cite-ar fi să-și pue,
 Că de-î frumoasă floarea ea mai frumoasă nu-e
 Cînd stă și i-și zîmbește privindu-se 'n oglindă,
 Nu vede ea că toate au o viață aparte,
 Și cînd pe lume poate să fie adorată
 Și fără flori frumoase, dacă-î frumoasă fată
 De ce să-și împrumute splendoarea unei moarte?

Nu, nicăiri nu 's crinii mai fragezi și mai proaspeți
 De cit unde s'or naște nu 'n apa din pahare,
 Nu-î tot același lucru ca 'n stratul lor la soare...

De-aceia el ca alții nu-î bucuros de oaspeți,
 Și dacă-î vede 'n poartă, și dacă li se 'nchină
 Primindu-î, cu putere în el inima bate,
 Gîndind cite petale vor zace fărîmate
 Pe urma lor, în mîndra și alba lui grădină...

Așa cu grija 'n suflet lucra pîn' în de sară
 Cînd păsările iarăși se string la rugăciune;
 Și-atunci cu fața 'ntoarsă spre soarele apune
 Visa pîn-ce privirea-î din nou se făcea clară,
 Văzînd cită 'mpăcare cădea din cer pe lume...

Iar în tîrziu pe vîrfuri cînd nu mai e lumină,
 Și nu mai poți cunoaște plimbîndu-te 'n grădină
 De cit după mirosuri ce flori ți-s dragi anume,
 Cu o mișcare largă spre bolta instelată,
 Se 'nchină iar bătrînul și sărutînd pămîntul,
 Jos lingă flori alături i-și întindea vesmintul,
 Și adormea cu gîndul și inima 'npăcată.

D. ANGHEL.

CRONICĂ BIBLIOGRAFICĂ

Nicăiri informația în privința cărților apărute și valorii lor nu e mai grea de căpătat decît la noi, — dacă se lasă la o parte Bucureștii, unde vitrinele librăriilor lămuresc întru cit-va. Chiar la Iași, trăiește cineva în cea mai desăvîrșită necunoștință a lucrărilor și scrierilor apărute în țară și asupra acelora dintre publicațiile străinătății care ne privesc pe noi în deosebi sau se impun atenției prin însemnătatea sau frumuseța lor.

D. Nerva Hodoș, unul dintre autorii minunatei *Bibliografii vechi române*, în care se descriu și se studiază toate produsele teascurilor ce au lucrat la noi, a luat asupra-și să dea într'o revistă, de o ieftinătate rară (*Revista bibliografică*), o privire, nu numai bibliografică, ci și critică, asupra mersului cărților; în această sarcină d. Hodoș va fi ajutat și de alții. Cite o cărticică apare la două luni: cea d'întăiu cuprinde un substanțial articol de introducere, după care urmează, așezate sistematic, titlurile noutăților. Pentru numerele viitoare ni se făgăduiește bibliografie critică.

* * *

Noul număr al luxoasei reviste *Literatură și artă romînă* care e de lăudat pentru direcția ei românească (dar nu pentru articole neghioabe și nedemne, ca acela în care mai dăunăzi un valoros student decadent¹⁾ arăta că față de mișcarea de pierzare a *Junimii*, sentimentele naționale au fost represintate totdeauna de talentul de conferențiar al eminentului mieu coleg d. Tocilescu, cunoscutul pelerin) — cuprinde bucata de versuri festivă — simplă și frumoasă — prin care d. D. C. Olănescu a serbat, cum se știe, aniversarea Teatrului Național din București; o apreciere a d-lui N. Petrașcu asupra lui C. A. Rosseti (cu portret); un foarte călduros studiu al arhitectului P. Antonescu despre Cozia și vechia noastră artă, pe care ne așteptăm s'o presinte într'o carte unică, bogată în știri și folositoare cercetătorului istoric, ca și artistului și ori-cui își iubește țara. *Din genealogia familiei Știrbei*, de Ilie Nicolescu, un tînăr licențiat al Facultății noastre de litere, e un studiu foarte îngrijit făcut, plin de informații nouă și care face onoare autorului lui, care e pe cale să devie unul din cei mai competenți genealogiști ai noștri, emulul d-lui Tanoviceanu, genealogistul boierimii moldovene. E de semnalat apoi portretul lui A. Russo, întovărășit de o notiță a d-lui P. V. Haneș, alt licențiat destoinic al nostru, și o bună schiță de d. N. Petrașcu. Restul, o conferință pretențioasă a d-lui Haralamb Lecca, autor de poesii, o cercetare filologică a d-lui Grigorovitză, versuri, — e slab.

* * *

Un proprietar din Dorohoi, d. M. Holban, fost consul în Geneva, și om cunoscător de literatură contemporană franceză, a simțit lăudabila ambiție de a îndrepta cultura noastră românească — adecă, pentru d-sa,

¹⁾ Într'o gazetă mare și proastă același student sau altul tipă contra profesorilor cari la *Conworbiri* (noi adăugim și aici) cearcă a determina curente: tînărul are dreptate, se știe în adevăr că la un popor civilizat ucenicii și calfele, iar nu maiștrii trebuie să aibă grija curentelor.

partea din cultura universală care se scrie în românește — și asociindu-și ca prim-redactor pe cel mai universal dintre studenții celebri — firește că e vorba de genialul nostru compatriot (dacă nu conațional) d. N. Vaschide, a scos *Revista Idealistă*, care are un exterior foarte asemenea cu *Revue des deux mondes*. Ultimul număr (3 din anul I) ni dă un articol al d-lui Xenopol despre «starea economică a țaranului român», o cercetare, poate prea entusiastă, dar bine documentată și interesant scrisă, a d-lui Tr. Djuvara despre «Edgar Quinet ca filoromin», etc. Să nu uităm o dare de samă a d-lui Ionnescu-Gion despre «Cuza-Vodă», al d-lui Xenopol: el procură momente de veselie superioară, prin constatări de cea mai mare însemnătate și calificative drastice: «bărbata brazdă a istoriei generale», «geniala lampă» a d-lui Hasdeu, «somniațența simpatică a unui bătrîn venerabil», «interminabila sicilială» și ce mai este pe acolo...

Iată ce i s'ar putea spune în sinceritate și nepărtinire d-lui Holban, care de sigur știe să prețuiască aceste însușiri. D. Holban a văzut străinătatea și vede ce e la noi: se cere măcar un veac de muncă încordată ca în sfârșit formele împrumutate să corespundă cu fondul, adus printr'o evoluție normală, ca să nu mai fie, cu un cuvînt, clasele noastre culte, ceia ce sînt astăzi, în majoritatea lor, — *caraghioși*. Aceasta în cultură, ca în toate. Ori-cine se arată gata să ajute la lucru, cu banul, cu bunăvoința, cu talentul sau cunoștințele sale, e binevenit; cu o singură condiție: să vie cu jertfa timpului și mijloacelor sale, iar nu cu scopuri mici de strălucire: oamenii ce se fac a lucra și spun vorbe goale sau lovesc cu hîrlețul fără țintă, aceia încurcă lumea. Mijloacele materiale și bunăvoința se vede că nu lipsesc d-lui Holban; dar scopul ce-și propune nu și l-a deslușit în de-ajuns, — cînd el nu putea să fie altul decît a *colabora harnic la întemeierea culturii moderne românești*. Dar oare cu ajutorul domnilor Ionnescu-Gion sau Ionnescu-Vaschide, cu «scrisori din Paris» și pagini de generalități goale, șterse, nule, se poate folosi cîtuși de puțin la aceasta? Cu părere de rău pentru părerea de rău ce se va produce d-lui Holban, și pe care, ca un om cinstit, îl rog pe d. Holban să n'o atribuie nici-unui necaz personal (câci ce mă poate jigni pe mine faima celor doi lîonești de mai sus?!), — trebuie să zic că *astfel* nu se poate folosi *nimic*. *Revista* există — dacă va fi bună, să existe cît mai îndelung; d. Holban are cu ce-o sprijini: să facă decî ca gospodarul la mutatul într'o casă nouă: să curățe, să mătore bine, și apoi să lucreze și, mai ales după ce i se va vedea lucrul, să poftască și pe alții, — la lucru, nu la taifas zădarnic. Istoria culturii unui popor păstrează pagini și pentru aceia cari din banul vulgar au făcut lumină binefăcătoare.

* * *

În *Polybiblion*, revistă bibliografică parisiană, se aduc laude d-rei Samfirescu, profesoară în București, pentru teza sa de doctorat despre filologul francez *Ménage*.

Autoarea acestei bune lucrări e datoare acum să ne dovedească nouă că poate studia și în afară de școală. Să zicem așa o lucrare asupra Dorei d'Istria...

N. IORGA.